

Vergaderjaar 2019–2020

31 015

Kindermishandeling

Nr. 201

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 juli 2020

Met de voortschrijdende digitalisering van de samenleving is de verspreiding van online seksueel kindermisbruik zorgwekkend toegenomen. Deze afschuwelijke misdaad moeten we hard aanpakken. In deze brief zal ik ingaan op Europese aandacht hiervoor, «naming-and-shaming», de voortgangsinformatie over de HashCheckService en de bestuursrechtelijke aanpak. Daarna bericht ik over de preventieve projecten van de aanpak online seksueel kindermisbruik. Gevolgd door de ontwikkelingen op het gebied van de bestrijding van kinderseksstoerisme. Daarnaast ga ik in op enkele toezeggingen die ik tijdens met mondelinge vragenuur van 23 juni jongstleden heb gedaan (Handelingen II 2019/20, nr. 86, Mondelinge vragen van het lid Van den Berge over de piek in seksuele uitbuiting van kinderen online tijdens coronalockdowns). Voor de tijdens het vragenuur gevraagde cijfers over de opsporing verwijs ik u naar mijn brief met bijlage van 30 april 2020¹, waarin de resultaten van de opsporingsinspanningen van politie en Openbaar Ministerie centraal stonden, evenals meldingen bij het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) en het National Center for Missing and Exploited Children.

Aanpak online seksueel kindermisbruik op Europese agenda

Tijdens mijn gesprek met mijn Duitse ambtgenoot heb ik de bestrijding van online seksueel kindermisbruik opgebracht als prioriteit in EU-verband. Wij hebben afgesproken het onderwerp tijdens het Duitse voorzitterschap te bespreken. Ik heb daarom tijdens de informele JBZ-Raad van 7 juli jl. het belang van een preventieve aanpak en publiek-private samenwerking benadrukt naast de strafrechtelijke aanpak. Eerder heb ik op 9 juni jl. in een bijeenkomst, georganiseerd door het Europees Parlement en de Europese Commissie, mogen spreken over mijn aanpak van online seksueel kindermisbruik en de Nederlandse publiek-private samenwerking voor een schoon en veilig internet. Voor Nederland is een belangrijke rol weggelegd, omdat een groot deel van het

¹ Kamerstuk 31 015, nr. 193

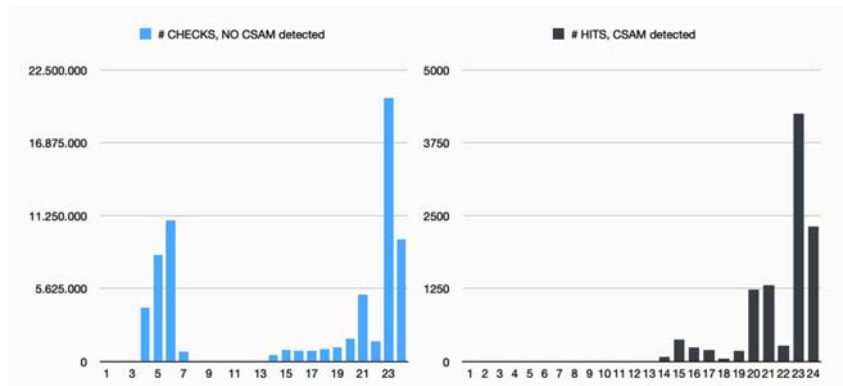
kinderpornografisch beeldmateriaal wordt gehost in ons land. Dit zegt niets over de herkomst van het materiaal, maar feit is dat door het gebruik van de Nederlandse infrastructuur het zich op internet bevindt. Hiertegen strijd ik met een aanpak die binnen en buiten Europa in het oog springt. De afgelopen jaren heb ik flink geïnvesteerd in een goede samenwerking met de hostingbedrijven in de private sector. Ik zie dat deze sector steeds meer zijn verantwoordelijkheid neemt door actief materiaal van seksueel kindermisbruik van het internet te bannen. Mijn Nederlandse aanpak kan leiden tot verschuivingseffecten van bedrijven of beeldmateriaal naar andere lidstaten. Daarom heb ik het belang benadrukt om in de EU onze krachten te bundelen: want bedrijven die niet of onvoldoende meewerken aan de bestrijding van online seksueel kindermisbruik moeten overal in Europa op een stevige aanpak kunnen rekenen.

Aftellen

Op 5 juni jl. heb ik een fictieve zandloper omgedraaid: toen zijn 17 brieven aan hosters verzonden die in de eerste ranglijst van de monitor van de Technische Universiteit Delft (TU Delft) voorkomen voor het hosten van kinderporno. Mijn zandloper loopt tot september, want dan zal de TU Delft haar complete meting in een rapport opleveren. De bedrijven hebben nu een laatste kans om met maatregelen het aantal meldingen te doen afnemen en op meldingen accuraat te (gaan) reageren. Daarnaast wordt de komende maanden verder aan de monitor gebouwd om ook te kunnen gaan bepalen hoe lang hosters na het ontvangen van een melding van het Meldpunt Kinderporno van het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) erover doen om materiaal te verwijderen. Het rapport van de TU Delft zal ik u in september toezenden, waarmee namen en prestaties van bedrijven publiek worden gemaakt. Daarmee verwacht ik te voldoen aan de motie van de leden Van Oosten en Buitenweg over een systeem van «naming-and-shaming» van internetondernemers². Het aftellen is dus begonnen: «naming-and-shaming» voor een hoger doel. Ook dit heb ik toegelicht in de bijeenkomst van het Europees Parlement.

Succesvolle resultaten Nederlandse HashCheckService

HashCheck resultaten 2020, per week t/m week 24



Met verschillende publiek-private acties wil ik een schoner internet realiseren. De afgelopen periode zijn één voor één ontwikkelde instrumenten in werking gesteld en daarvan verwacht ik nu de eerste effecten te zien. De HashCheckService is in dit kader een belangrijk instrument, omdat hostingbedrijven hiermee gratis hun eigen servers kunnen checken op kinderpornografisch materiaal. In voorgaande brieven³ heb ik u bericht

² Motie van de leden Van Oosten en Buitenweg, Kamerstuk 29 270, nr. 128.

³ Kamerstuk 31 015, nr. 175

over de bouw en ingebruikname van het instrument. Sindsdien sluit het EOKM stapsgewijs steeds meer hostingbedrijven aan op deze service. Ook is de HashCheckService verder uitgebreid met Photo-DNA⁴, waarmee meer beeldmateriaal kan worden gedetecteerd. De eerste resultaten van de HashCheckService vindt u terug in onderstaande grafieken en zijn succesvol te noemen.

Het aantal checks dat bedrijven uitvoert neemt toe en bovenal worden duizenden afbeeldingen gedetecteerd en verwijderd. Er zijn inmiddels in totaal 67 miljoen afbeeldingen gecheckt en de teller van gedetecteerd kinderpornografisch beeldmateriaal, dat zonder de HashCheckService niet of (te) laat was gevonden, is de 10.000 gepasseerd. Het succes van onze Nederlandse HashCheckService bevestigt dat wij gezamenlijk (bedrijfsleven, EOKM, politie, Ministerie van JenV en alle andere betrokken partners) daadwerkelijk het verschil kunnen maken in de aanpak van kinderpornografisch materiaal op internet. We moeten en zullen hiermee verder doorpakken.

Bestuursrechtelijke aanpak

In eerdere brieven⁵ berichtte ik u over het wetgevingstraject om het ontoegankelijk maken van online kinderpornografisch materiaal middels het bestuursrecht af te dwingen. In de huidige fase van dit traject wordt afgewogen bij welk bestuursorgaan deze taak wordt belegd. Daarnaast is een businesscase opgesteld die onder andere de structurele kosten van deze aanpak inzichtelijk heeft gemaakt, zodat duidelijk is welke structurele financiering hiervoor gevonden moet worden.

Met dit wetgevingstraject geef ik invulling aan de motie Van Toorenborg c.s.⁶, waarin de regering wordt verzocht te bezien of er maatregelen getroffen kunnen worden zodat internetbedrijven gedwongen worden om mee te werken. Mijn wetsvoorstel zal namelijk een wettelijke verplichting introduceren om online kinderpornografisch materiaal na een melding binnen een korte termijn ontoegankelijk te maken. Naleving van deze verplichting wordt afgedwongen met een last onder dwangsom of een bestuurlijke boete.

De motie van het Lid Van Nispen c.s.⁷ verzoekt de regering om technieken zoals webcrawlers mogelijk te maken voor het EOKM. Het bestuursorgaan zal gebruik maken van dit soort technieken om kinderpornografisch beeldmateriaal te zoeken, met als doel dit ontoegankelijk te maken. In dit kader vind ik de toepassing van de HashCheckService en andere vergelijkbare technieken geschikt, gebaseerd op een soort geautomatiseerde meldfunctie, met als doel het gericht schonen van internet. Daarom heb ik mij op de hoogte gesteld van het innovatieve project LIBRA, dat het Groningse bedrijf Web-IQ met het EOKM ontwikkelt. Wanneer het wetgevingstraject in een verder stadium is, ontstaat een scherper beeld van een nieuwe samenwerkingsketen waarmee we kinderporno in Nederland gaan bestrijden. Ik ben voornemens om aan de hand van dit scherpere beeld met betrokken ketenpartners verder te gaan overleggen over hoe de onderlinge samenwerking effectief en efficiënt kan worden vormgegeven en welk instrumenten bij wie passend is. Zo zal de motie van het Lid Van Nispen c.s. een definitieve invulling krijgen.

⁴ Kamerstuk 31 015, nr. 193, p. 2

⁵ Kamerstuk 31 015, nrs. 175, 180 en 193

⁶ Motie van het lid Van Toorenborg c.s., Kamerstuk 29 270, nr. 127

⁷ Motie van het Lid Van Nispen c.s., Kamerstuk 31 015, nr. 138

Voorlichting online seksueel grensoverschrijdend gedrag

Om kinderporno tegen te gaan zet ik met twee trajecten in op preventie van slachtoffer- en ouderschap via voorlichting en bewustwordingsacties. Ten eerste wordt samen met Politie, EOKM en Slachtofferhulp Nederland (SHN) een online campagne gemaakt gericht op delers en verspreiders van naaktbeelden van minderjarigen. Een stickeractie maakt deel uit van deze campagne. Met een stickercollectie uitdrukkingen, ook wel emoji genoemd, kunnen ontvangers van naaktbeelden via apps aangeven dat dergelijke content ongewenst is en onrechtmatig. Het is de planning om de campagne eind 2020 te lanceren.

Ten tweede ontwikkel ik samen met Rutgers en uitgeverij Young & Connected laagdrempelig voorlichtingsmateriaal voor kinderen in de leeftijd 8 tot 12 jaar. Rond deze leeftijd gaan kinderen zich zelfstandig op het internet begeven en kunnen zij ongevraagd geconfronteerd worden met kinderporno of grooming. Via advertorials en digibordlessen wil ik ze bewust maken van deze online risico's. Naar verwachting zal het voorlichtingsmateriaal van start gaan voor de herfstvakantie van 2020 en lopen via Kidsweek en Samsam. Dit zijn educatieve tijdschriften voor thuis en op de basisschool, speciaal voor kinderen van 7–12 jaar. Zo kunnen betrokken ouders en docenten samen met kinderen vroegtijdig aan de slag met dergelijke online risico's, zoals het Lid Bergkamp ook aangaf tijdens het mondelinge vragenuur van 23 juni jl. Ook vroeg het Lid Kuiken of vroegtijdige voorlichting op het gebied van seksualiteit door consultatiebureaus hierbij een passend initiatief is. Ik zie zelf hier geen één op één relatie, overwegende de leeftijd van de kinderen, beleving van de ouders daarbij en vaak fragmentarisch contact. Desalniettemin zal ik bezien welke rol consultatiebureaus in andere trajecten kunnen spelen, bijvoorbeeld verwijzend naar informatiebronnen.

Sexting: wegwijzer en expertnetwerk

In de voortgangsbrief «aanpak online seksueel kindermisbruik en bestuursrechtelijke handhaving» van 3 juli 2019 heb ik bericht over de expertmeeting sexting van 26 juni 2019⁸. Daaruit is gebleken dat er veel mooie initiatieven bestaan, die zich richten op het versterken van de seksuele weerbaarheid van jongeren en de aanpak van grensoverschrijdend seksueel gedrag. Om deze initiatieven te bundelen, ben ik samen met Halt, Stichting School en Veiligheid, Rutgers, EOKM en de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, gestart met een «Wegwijzer sexting» inclusief een bijbehorend expertnetwerk. Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) ondersteunt dit proces, zodat (1) interventies t.a.v. sexting, zowel preventief als curatief, in een overzicht staan en (2) experts uit de strafrechtketen met experts uit onderwijs, zorg, en kenniscentra doorlopend inzichten, ervaringen en praktijkvoorbeelden rondom de aanpak van online ongewenst seksueel gedrag kunnen uitwisselen. Naar verwachting wordt de wegwijzer bij de start van het nieuwe schooljaar uitgerold.

Aanpak downloaders van kinderporno

In een eerdere brief aan uw Kamer heb ik bericht over het literatuuronderzoek naar downloaders van kinderporno en de bijeenkomst met rechercheurs, gespecialiseerd in de opsporing van kinderporno, gericht op het preventief tegengaan en frustreren van downloaden. Hieruit blijkt dat o.a. het opwerpen van barrières, afschrikken en hulpverlening kunnen

⁸ Kamerstuk 31 015, nr. 175

bijdragen aan het (opnieuw) voorkomen van het downloaden van kinderporno. In navolging daarop vinden er op dit moment gesprekken met private partijen plaats om te verkennen wat technische maatregelen kunnen zijn om het downloaden van kinderporno tegen te gaan. Daarnaast wordt een onderzoek uitgezet om advies in te winnen over de haalbaarheid van het versturen van een waarschuwingsbrief naar het adres van een downloader.

De komende tijd zal een uitwerking plaatsvinden van de in uw Kamer aangenomen motie om samen met het EOKM te bezien wat er nodig is om de bereikbaarheid van «Stop It Now!» te verbeteren, zodat downloaders en personen met seksuele gevoelens voor minderjarigen altijd kunnen worden doorgeleid naar specialistische hulp. Het Lid Van der Graaf vroeg hiernaar in de Plenaire Vergadering van dinsdag 23 jl. Ik zie een verband tussen deze motie en de toen ook gestelde vraag het Lid Van den Berghe, om de financiering van geanonimiseerde hulpverlening en anonieme chatfuncties te bespreken. Ik zal dit daarom waar mogelijk in samenhang met elkaar bezien en zoals toegezegd ook bespreken met betrokken partijen uit bovengenoemde «Wegwijzer sexting».

Hulpverlening slachtoffers online seksueel kindermisbruik

Het lid van Nispen (SP) heeft tijdens het VAO Zeden van 12 februari 2020 (Handelingen II 2019/20, nr. 53, item 3) gevraagd of het voorkomt dat slachtoffers van online kindermisbruik tegenstrijdige adviezen krijgen en of het klopt dat duidelijke richtlijnen ontbreken voor welke hulp in welke gevallen passend zou zijn. Ik wil u laten weten dat ik in overleg ga met onder andere de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, het EOKM), Centra Seksueel Geweld en Slachtofferhulp Nederland. Ik wil daarbij bezien waar slachtoffers van online seksueel kindermisbruik terecht kunnen. Voor het einde van dit jaar zal ik u hierover een terugkoppeling geven.

Pedohandboek

Zoals ik uw Kamer heb bericht in mijn brief van 12 mei jl. over de start van de consultatie over het voorontwerp van een wet seksuele misdrijven⁹, zal in de komende tijd uitwerking plaatsvinden van de in uw Kamer aangenomen motie tot strafbaarstelling van het in bezit hebben van teksten met advies en/of richtlijnen over het seksueel misbruiken van kinderen. Het gaat hier om de strafbaarstelling van instructief materiaal met betrekking tot het seksueel misbruiken van kinderen, vaak «pedohandboek» genoemd.

Toezeggingen Algemeen Overleg Zeden

Op 18 december 2019 vond een Algemeen Overleg over Zeden plaats (Kamerstuk 34 843, nr. 40), waar ik heb toegezegd om met Openbaar Ministerie, politie en Reclassering over Indigo nader overleg te hebben. Dit mede naar aanleiding van een gepubliceerd onderzoeksrapport over de Indigo afdoening van Politie en Wetenschap. Ik ben hierover nog in overleg met genoemde organisaties en zal u daarover na het zomerreces informeren.

Tevens heeft in genoemd Algemeen Overleg mijn collega Minister voor Rechtsbescherming toegezegd om uw Kamer voor de zomer 2020 te informeren over de instructies/protocollen qua op te leggen reisbeperkingen ingeval van (reclassering)toezicht. In verband met de coronacrisis

⁹ Kamerstukken 29 279 en 34 843, nr. 592

is dit vertraagd, naar verwachting zal mijn collega uw Kamer eind 2020 informeren.

Onderzoek seksueel kindermisbruik veroordeelde zedendaders

In het VAO Kinderporno en kindermisbruik van 13 maart 2019 (Handelingen II 2018/19, nr. 62, item 11) zijn twee moties ingediend, door het lid Kuiken (PvdA) en het lid Van Toorenburg (CDA)¹⁰. Beide moties roepen op tot het verder beperken van reisbewegingen van veroordeelde kindermisbruikers door het intrekken van een paspoort. Mijn collega Minister voor Rechtsbescherming heeft toegezegd een internationaal onderzoek te laten uitvoeren. Inmiddels heeft het WODC aangegeven dit onderzoek te willen gaan starten: «Rechtsvergelijking maatregelen: seksueel misbruik minderjarigen door veroordeelde zedendelinquenten».

Liaison Officer kinderseksstoerisme

Vanaf november 2019 is een strategische flexibele Liaison Officer kinderseksstoerisme binnen de politie aangesteld om de bestrijding van seksueel kindermisbruik, onder andere middels versteviging van de internationale (politie)samenwerking, te bevorderen.

Campagne Don't Look Away en www.meldkinderseksstoerisme.nl

In de zomer van 2019 heeft de social mediacampagne Don't Look Away plaats gevonden. Deze campagne had tot doel (zaken)reizigers bewust te maken van het fenomeen van internationaal seksueel misbruik van kinderen (kinderseksstoerisme) en de mogelijkheden om daarvan melding te maken op www.meldkinderseksstoerisme.nl. De campagne is gecoördineerd door Defence for Children-ECPAT. Bij de campagne betrokken organisaties waren de ANVR, verschillende touroperators¹¹, kinderrechtenorganisaties¹², de politie, het Openbaar Ministerie, de Koninklijke Marechaussee, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en het Ministerie van Justitie en Veiligheid. In de bijlage vindt u een korte uiteenzetting van de meldingen die in 2019 zijn gedaan¹³.

In de periode dat deze campagne draaide heb ik in een tweet opgeroepen vermoedens van seksueel misbruik in het buitenland altijd te melden: «Wij zijn de ogen en oren van de Nederlandse politie als het gaat om misbruik van kinderen in het buitenland. Zie je iets verdachts? Meld het! #DontLookAway.» De tweet¹⁴ werd begeleid door een video over het werk van politie en OM in hun strijd tegen seksueel kindermisbruik in het buitenland.

Afsluitend

Er lopen veel acties om online seksueel kindermisbruik en kinderseksstoerisme aan te pakken. Maar er is ook nog veel te doen. Al eerder heb ik u gemeld dat dit een complex traject is, van de lange adem. We behalen successen in deze strijd, stap

¹⁰ Kamerstuk 31 015, nrs. 171 en 172

¹¹ TUI Nederland, Corendon, SNP Natuurreizen, Fox Verre Reizen, Sawadee, Shoestring, Koning Aap, YourWay2Travel, Footprint Travel, Djoser, Travel Counsellors, Asian Heritage en ResiRest.

¹² Terre des Hommes, Plan Nederland en Free a Girl.

¹³ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl.

¹⁴ <https://twitter.com/ferdgrapperhaus/status/1150097598126153728?s=12>

voor stap. U kunt ervan op aan dat ik hierin persisteer, stapsgewijs en gedreven, want de aanhouder wint.

De Minister van Justitie en Veiligheid,
F.B.J. Grapperhaus